

О врстама агресије

ВОЈНО ДЕЛО 6/1998.

Генерал-потпуковник у пензији *Душан Дозет*

... Расправу о могућим врстама агресије уопште, и посебно о могућим врстама евентуалне агресије на СФРЈ, сматрам веома значајном: а) од тога како сагледавамо, дефинишемо и класификујемо могуће типове агресије у великој мјери ће зависити неки битни теоријски ставови наше стратегије оружане борбе; б) од тога ће зависити и многа наша практична рјешења у домену општенародне одбране и друштвене самозаштите – не само, дакле, у домену оружане борбе. Стога желим нагласити да класификовање агресије за нас има не само *теоријски*, већ и *практични* значај.

Прво питање које се неминовно намеће је: шта се под агресијом подразумеива.

Мислим да, полазећи од наших интереса и сазнања, морамо тачно дефинисати агресију. Треба поћи од тога да је агресија оно што ради непријатељ: то је његов циљ, његова сврха, то су они његови методи и начини којима почиње агресију оружаним снагама, али не само њима. Међутим, то још није рат. Рат је тек када се тој агресији супротстави одговарајућа варијанта одбране нападнуте земље. Према томе, варијанта агресије и варијанта одбране у синтези дају варијанту рата. Та два антипода не можемо одвајати. Истина, као два пола дијалектичког и унутар себе противурјечног процеса који се међусобно негирају, ми их из методичких разлога можемо одвојено анализирати, али увијек водећи рачуна о томе да се синтеза међу њима успоставља на негативан начин.

Према томе, класификовањем рата, одређивањем врста ратова, посебно оних који могу наћи примјену на нашем простору – није могућно створити потпуну теоријску основу за закључивање о врстама агресије. Та два питања – врста рата и врста агресије – стоје у одређеној вези, али је, истовремено, врста агресије и посебно питање, које с гледишта одбране има највећи значај. Уосталом, ми ћемо у свакој врсти агресије водити општенародни одбрамбени рат, што је за нашу класификацију универзалан тип (врста) рата.

Када се претходно одговори на питање о појму агресије, намеће се друго: које врсте агресије је могућно очекивати у савременим условима и у догледној будућности. Очито је да се ту ради о опредјељењу евентуалног агресора за одређени тип (врсту) агресије, што ће рећи да је потпуно дефинисање могућих врста агресије неопходан услов за извођење било каквих претпоставки о могућим опредјељењима агресора за поједине нама знане врсте агресије. Природно је при том да агресор

полази и од неких својих теоријских концепција, али је то превасходно практична ствар. Варијанта агресије је, у ствари, циљ који себи може поставити агресор и, сагласно томе, варијанта дејстава снага њихов распоред, начин употребе итд. Дедукцијом можемо из тога извући веома значајне елементе за теоријско уопштавање, али за нас је најважније да откријемо те варијанте агресије. Ако их, пак, не можемо открити, што је иначе веома тешко, морамо уопштавати примјере који се дешавају у пракси у последње вријеме широм свијета, и сачинити композицију из које ћемо извести закључке: које од тих варијанти долазе у обзир да буду примјењене против нас.

Наравно, то је ипак у сфери мање или више познатих претпоставки. Начас се враћам дефиницији појма агресије. Званично, и поред наших настојања да се тај појам прошири, он је и даље остао у оквиру класичног опредјељења за оружану агресију. Дефиниција агресије је усвојена у ОУН, и ми смо за њу гласали. Поставља се питање: хоћемо ли у нашој стратегији ширити тај појам агресије? Мислим да га морамо ширити. Међутим, ширећи појам агресије упуштамо се и у питање да ли је то само оружана борба или је знатно шири појава. Нека посредна дејства очигледно нису само оружана борба; она могу имати тежиште на оружаној борби, а некада чак ни то. Значи, агресија није само у вези са одбраном него и са заштитом, али је заштита понекад у вези са дјеловањем оружаних снага. За нас је тај случај веома занимљив, и мислим да га морамо дефинисати у нашој стратегији. Може се то назвати и стратегија оружане борбе, али мора имати и варијанте у којима се можда неће водити масовна оружана борба, али ће оружане снаге морати да имају веома крупне задатке.

Друго питање које се овдје поставља јесте *питање критеријума* које ћемо одабрати за одређивање тих различитих врста агресије. Сматрам да није довољан ни један критеријум узет појединачно: нити врста рата у оквиру којег може доћи до агресије на СФРЈ, јер нам такво опредјељење не би много значило, нити врста борбених дејстава, а ни циљеви агресора. Дакле, и према тим критеријумима ја имам становиште резерве, мада је за мене критеријум циљева агресора ипак бољи од других, јер се барем односи на агресију односно на агресора. Критеријум простора, према којем су ратови класификовани на локалне и свјетске, није само критеријум агресора, већ је општи критеријум. То има некаквог теоријског, можда чак и практичног значења, али мислим да за варијанту агресије није најважније. Међутим, са становишта критеријума, чини ми се да морамо ићи на комбиноване критеријуме, али оне који се тичу управо агресора, односно његових намјера, тј. појма агресије.

Да ли ћемо ту узети само војне критеријуме или и неке шире (рецимо, идеолошке, политичке, економске и друге моменте), исто је тако методолошко-теоријско питање. Увјерен сам да се у пракси и што вријеме даље тече, све више показује да овај комплекс елемената утиче на критеријум класификације и на варијанте агресије...